

לעילוי נשמת רגינה בת מסעודה

היום נלמד בעזרת ה':

מועד קטן דף ו

למדנו בברייתא לעיל - ר' יהודה אומר, לעולם השדה מטמאה באהל עד שיהיה בעיר זקן או תלמיד חכם היודע שנחרש בה קבר, אבל סתם אדם לא נאמן לומר מדוע ציינו אותה, לפי שאין הכל בקיאים לדעת למה ציינו אותה:

אמר אבוי: מדברי רבי יהודה מוכח, שתלמיד חכם הנמצא בעיר כל ענייני העיר מוטלים עליו כיון שהוא בקי בהלכות, והוא ציין את השדה, ולכן רק הוא יודע מדוע ציינו אותה.

אמר רב יהודה: מצא אבן אחת מצויינת שיש סיד על גבה, רק תחתיה טמא, לפי שעשו את הציון ממש מעל הטומאה ולא הרחיקו מעט, משום שהאבן גבוהה מעל הקרקע והוא רואה את הציון לפני שנוגע בה. אבל בשדה מרחיקים מעט את הציון, כיון שיתכן שלא יבחין בו עד שיגע בו ויאהיל עליו.

ואם מצא שתי אבנים מצויינות, תחתיהן טמא. אבל אם יש סיד ביניהם על הארץ, גם ביניהם טמא, שזהו הציון. ואם אין סיד ביניהם על הארץ, ביניהם טהור, ואף כשאין חרישה ביניהם.

קושיא: והרי למדנו בברייתא - שאם מצא שתי אבנים מצויינות, אם אין חרישה ביניהם אף ביניהם טמא למרות שאין סיד ביניהם, שאנו אומרים שכיון שצינו את האבנים מכאן ומכאן לא הוצרכו לציין את המקום שביניהם.

רב פפא מתרץ: רב יהודה עוסק במקרה שהסיד שפוך על ראש האבנים, ומרודה (= ונשפך) ביניהם, ולכן אם יש חרישה ביניהם אנו תולים ואומרים שמחמת החרישה הסיד נקלף מהאבנים ונפל ביניהם, וביניהם טהור. ואם אין חרישה ביניהם, ביניהם טמא, שמחמת הטומאה שביניהם שפכו שם סיד לשם ציון.

א"ר אסי: מצא שדה שִמְצָר (= מקום גבוה שסביבות השדה) אחד שלה מצויין, רק תחת הִמְצָר טמא וכל השדה טהורה, לפי שאם היתה טומאה בשדה היו מציינים את ארבע רוחותיה. (וכן זה הטעם אם שנים או שלושה מצריה מצויינים). אבל אם ארבעת

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

מצריה מצויינים, תחת המצרים טהור וכל השדה טמאה, שכיון שאי אפשר לציין מצר אחד כדי לא להחזיק טומאה בארץ ישראל (= שאם היה מציין רק מצר אחד היו מסתפקים מהו מקום הטומאה והיו מחמירים יותר מדי, וע"י כך הוא מפסיד את ארץ ישראל), לכן הוא ציין את כל ארבעת המצרים כדי לציין את כל השדה.

למדנו במשנה לעיל - ויוצאין אף על הכלאיים, כלומר ששלוחי ב"ד יוצאים בחול המועד לבדוק אם זרעו כלאיים:

קושיא: וכי יוצאים על הכלאיים בחול המועד? והרי למדנו במשנה במס' שקלים - בא' באדר בית דין מכריזים על השקלים (= חובת הבאת מחצית השקל לבית המקדש), וכן על חובת עקירת הכלאיים בשדות ובכרמים. בט"ו באדר קוראים את מגילת אסתר בכרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון, ומתקנים את הדרכים והרחובות שהתקלקלו בגשמים בשביל עולי הרגל העולים לירושלים, ומתקנים את המקוואות (= מנקים אותם מטיט / ממשיכים לתוכם מים אם נחסר מהם השיעור), ועושים את כל צרכי הרבים (= מבואר במס' שקלים), ומציינים את הקברות בסיד (= שנמחה מהגשמים) כדי שידעו הכהנים ועושי טהרות להיזהר ולא יאהילו עליהם, ויוצאים אף על הכלאיים לעקרם. עד כאן המשנה. הרי שיוצאים על הכלאיים בט"ו באדר ולא בחול המועד.

תירוץ א': בבכיר (= דבר המקדים לצמוח) יוצאים בט"ו באדר, ובאפיל (= בדבר המאחר לצמוח) יוצאים בחול המועד.

תירוץ ב': בזרעים (= כגון תבואה שמקדימה לצמוח לפני ירקות) יוצאים בט"ו באדר, ובירקות (= הדרך לזרעם בקיץ) יוצאים בחול המועד.

אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: לא שנו שאין יוצאים על הכלאיים לפני ט"ו באדר או לפני חול המועד, אלא כשאין תחילת הפרי ניכר ואי אפשר להבחין האם יש בשדה כלאיים, אבל אם כבר תחילת הפרי ניכר יוצאים עליהם מיד ולא ממתינים לט"ו באדר או חול המועד.

משום שכר פעולה וכו': הטעם שיוצאים על הכלאיים בחול המועד משום שאז שכר הפועלים נמוך, שאין הפועלים עסוקים במלאכה בחול המועד.

שמע מינה: מכך שאנו דואגים לשכור פועלים בזול, מוכח ששכר הפועלים היוצאים על הכלאיים ניתן מתרומת הלשכה, שאם השכר היה נלקח מבעל הבית שבשדהו נמצאו

הכלאיים היינו שוכרים אותם כל השנה אפילו שאז שכרם מרובה, אבל מחמת ששכרם ניתן מתרומת הלשכה אנו דואגים שלא לבזבז את כספי ההקדש.

ועד כמה: כמה השיעור של עירוב שני מינים להיחשב כלאים? – סאה של מין אחד שיש בתוכה אחד חלקי 24 ממין אחר. (רובע הקב בסאה הוא 1:24, שהרי סאה=6 קב). ובשיעור כזה צריך 'למעט' היינו לעקור.

והיו בעלי בתים שמחין: ששלוחי בית דין מנכשים להם את השדות בחינם (כי כאמור שכרם ניתן מתרומת הלשכה), וגם מאכילים את בהמותיהם בחינם.

משנה: מושבין את המים מאילן לאילן: אם יש מים תחת אילן אחד, מותר לעשות תעלה להעביר את המים לאילן אחר, כי חוסר בהשקיית האילן תגרום לו הפסד מרובה (והרי הוא כשדה בית השלחין). אבל אסור להשקות את השדה כולה - כשהיא שדה בית הבעל.

זרעים שלא שתו: זרעים של שדה בית השלחין שלא היה רגיל להשקותם תמיד לפני המועד, אסור לו להשקותם במועד, כי מכיון שלא הורגלו לשתות לא תהא להם פסידא אם לא ישקה אותם במועד. זו דעת תנא קמא. אבל לדעת חכמים מותר להשקות בשני המקרים הנ"ל, ואפילו שאין פסידא בדבר כי 'חכמים' כאן זו דעת רבי מאיר הסובר ש'הרוחה' מותרת במועד.

גמרא: אם היתה שדה מטוננת: רבי אליעזר ב"י מודה שאם היתה השדה של האילנות לחה והתייבשה – אפילו שהיא שדה בית הבעל מותר להשקותה כי בגלל שהורגלה ללחות יש בזה פסידא. אבל שדה יבשה מאז ומעולם (= שדה גריד) אסור. זו דעת תנא קמא, אבל לדעת חכמים מותר להשקותה וכן מותר להשקות זרעים שלא שתו לפני המועד. גם כאן תנא קמא הלא הוא רבי אליעזר ב"י וחכמים הלא הם רבי מאיר (תוס' ד"ה וחכמים).

האי תרביצא: גינת ירקות מותר לזלף עליה מעט מים (= לתרבוצי) בחול המועד, אפילו שהדבר גורם להרוחה. שהרי חכמים מתירים להשקות שדה גריד בכדי לגרום לה להרוחה, דהיינו שהפירות שהיו אמורים להבשיל מאוחר (= אפלא) יבשילו מוקדם (= חרפא) – כך גם מותר לגרום לגינת הירקות להבשיל מוקדם על ידי הרבצת מים.

מרביצין שדה לבן: שדה לבן (= שדה תבואה) שנמצא בבית הבעל מותר לזלף עליו מעט מים בשביעית, אפילו שהדבר גורם להרוחה (כי שביעית בזמן הזה דרבנן והם

התירו השקיה מועטת (להרוחה), אבל לגבי חול המועד נחלקו הברייתות. הגמרא מבארת שהברייתא האוסרת היא כדעת רבי אליעזר ב"י במשנתנו האוסר להשקות את כל שדה בית הבעל (ואפילו השקיה מועטת של הרבצה אסור), ואילו הברייתא המתירה סוברת כדעת חכמים שבמשנה המתירים.

מרבצין שדה לבן ערב שביעית: לאחר הקצירה בערב שביעית, היו נוהגים לזלף על השדה מים בכדי להצמיח את זרעי הירקות שבה. החידוש הוא אפילו שיש מלאכות האסורות לעשות בשישית לצורך גידולים בשביעית, הרבצה מותרת.

אלא שמרבצין שדה לבן בשביעית: לצורך גידולים במוצאי שביעית. [ואפילו שמלאכת השקיה אסורה בשביעית, אין האיסור מצד המלאכה עצמה כמו חרישה אלא האיסור מצד התועלת שבה, ואם התועלת היא לשנה השמינית אין בכך איסור – אגרות משה]. אבל אסור לזלף לצורך גידולים שיגדלו בשביעית עצמה.

משנה: צדין את האישות: את החולדות, וכן את העבברים מפני שהם מפסידים את השדות זו דעת תנא קמא. אבל לדעת חכמים בשדה האילן שיש הפסד מרובה מותר לצודם כדרכו, אבל בשדה האילן שאין הפסד מרובה צריך לצודם על ידי שינוי במעשה הצידה. [המפרשים דנים האם רק בחול המועד צריך שינוי או גם בשביעית].

ומקרין את הפרצה: בחול המועד מותר רק לתקן את הפרצה בגדר השדה, אבל בשביעית מותר לבנות גדר מלכתחילה (אפילו שנראה הדבר כאילו הוא עושה שמירה לפירות, פעולה האסורה בשביעית).

נמרא: 'כמו שבלול תמס יהלך': כמו שבלול היוצא מנרתיקו שיוצא ממנו ריר עד שהוא נמס ומת - כך 'נפול אשת בל חזו נשמש' נופלת האישות לארץ ומתה בגלל שהיא לא רואה את אור השמש.

הן חונקין זה את זה: רש"י פירש שהם חונקין אחד את השני בגלל ריח העפר שהם לא מכירים אותו. אבל רש"י בכת"י פירש שמביאים עפר עם נמלים בתוכו ושתי קבוצות הנמלים חונקות זו את זו.

הגמרא מבארת שצריך לקחת עפר שהנמלים לא מכירות אותו. והיינו כשהוא נמצא מעבר השני של הנהר שאין עליו גשר, או נסר (= גמלא), או עץ דק שהולכים עליו כשנאחזים בחבל (= מצרא). ואפילו שאין על הנהר גשר וכדו' - אם העפר רחוק פחות מפרסה הנמלים מכירות אותו. [רש"י בכת"י פירש: עד כמה המרחק כשאינו נהר ביניהם? - פרסה, אבל אם יש נהר שאין עליו מעבר אפילו פחות מפרסה].